

Юлія Ігорівна Беззубко

ORCID 0000-0003-2389-218X

e-mail: bezzubkojulia1998@gmail.com,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна

МІЖНАРОДНА ДОПОМОГА ВІДНОВЛЕННЮ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Метою здійснення міжнародної технічної допомоги є сприяння у вирішенні найактуальніших проблем країн. Для України однією з найголовніших проблем є реінтеграція окремих територій Донецької області в український простір, забезпечення відновлення територій, які постраждали під час військового конфлікту. Процеси інтеграції і відновлення Донецької області потребують наявності теоретичних і практичних засад здійснення міжнародної технічної допомоги (МТД) як на національному, так і регіональному, місцевих рівнях. Однак в сучасних умовах існує недостатнє опрацювання як теоретичних, так і практичних питань надання міжнародної допомоги в Україні. Це обумовлює актуальність дослідження даної теми, визначення її мети та завдань.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми надання міжнародної допомоги Україні розглядалися в ряді наукових публікацій. Дана стаття продовжує тематику дослідження міжнародної технічної допомоги Україні від світової спільноти. У статті [1], яка опублікована у Галицькому економічному віснику, було здійснено уточнення понять «міжнародна допомога», «міжнародна технічна допомога», визначено їх типи, загальні проблеми. У статті К. І. Антонюк, Д. А. Антонюка, Л. М. Бухаріної, В. О. Шишкіна [2] аналізуються результати міжнародної допомоги в Україні за 2017 р. Автори визначають «суперечливість допомоги, дуалізм МТД у контексті забезпечення національної безпеки країни, складність оцінювання реального впливу програм і проектів міжнародних донорів на соціально-економічні перетворення». Однак подальші дослідження повинні відбуватися у напрямі

переходу від національного на регіональний та місцевий рівні.

Питанням відновлення Донецької області присвячено багато статей А. М. Колосова, К. А. Колосової, А. С. Савченко, С. К. Кучеренко, Л. В. Беззубко, В. І. Ляшенка та інших вчених, які опубліковані в журналах «Економічний вісник Донбасу», «Віснику економічної науки України». Але, практично відсутні дослідження, які б давали характеристику ролі МТД у процесах відновлення Донецької області. Це визначає актуальність, ціль та завдання дослідження.

Метою дослідження є характеристика надання МТД у процесах відновлення Донецької області.

Постановка завдання. Основними завданнями дослідження були визначені наступні: характеристика проектів МТД (2016-2019 рр.), які спрямовані на відновлення Донецької області; визначення основних проблем із наданням і використанням МТД; розробка рекомендацій стосовно проектів МТД.

Виклад основного матеріалу дослідження. Через військовий конфлікт на сході України Донецька область зазнала величезних втрат. Станом на 01.01.2019 р. в області залишилися зруйнованими понад 6,1 тис. об'єктів інфраструктури, включаючи близько 6,0 тис. житлових будинків, 40 закладів освіти, 16 медичних закладів, 12 закладів культури та спорту, 18 промислових об'єктів, 8 об'єктів дорожньо-транспортної інфраструктури тощо [3]. Для відновлення інфраструктури, житла, надання гуманітарної допомоги постраждалому населенню міжнародні організації здійснювали надання МТД. Інформація про отриману у 2016-2018 рр. МТД із зазначенням прогнозних показників на 2019 р. представлено у таблиці.

Таблиця

Проекти міжнародної технічної допомоги у Донецькій області у 2016-2019 рр.

Донор	2016 р. (млн дол. США)	2017 р. (млн дол. США) (по курсу НБУ на 01.01.2018 р.)	2018 р. (млн дол. США) (по курсу НБУ на 01.01.2018 р.)	Прогноз на 2019 р. (млн дол. США) (по курсу НБУ на 01.01.2019 р.)
1	2	3	4	5
США	513,5	450,0	203,78	422,0
Канада	25,56	35,68	37,87	-
ФРН	44,2	14,98	24,28	23,6
Швейцарська Конфедерація	21,78	21,72	23,2	25,6
Королівство Швеція	26,0	28,36	22,3	22,3
Королівство Данія	6,44	9,76	15,0	19,6
Королівство Норвегія	12,33	14,86	-	-
Японія	15,31	4,85	7,41	-
Великобританія			44,4	
Європейська Комісія	326,87	218,61	247,3	213,04
ООН	202,5	140,3	89,8	105,2
ОБСЄ	1,71	2,06	2,1	2,16

1	2	3	4	5
МБРР	3,24	4,8	5,6	7,0
ЄІБ	-	4,04	2,36	10,6
НЕФКО	14,42	3,15	5,86	5,86
Всього	1 245,66	953,17	686,86	856,96

Складено на основі даних джерела [4].

У першому півріччі 2019 р. у Донецькій області впроваджувалося 25 проєктів МТД загальною вартістю більш 325,6 млн дол. США. Важливим напрямом міжнародної допомоги є наступні:

1. Отримання міжнародної гуманітарної допомоги. За даними ООН, у 2018 р. Донбас потребував 187 млн дол. США гуманітарної допомоги. У 2018 р. Євросоюз виділив додаткові 4 млн євро на гуманітарну допомогу жителям Донбасу [5].

2. Підтримка розвитку підприємництва. Так за фінансової підтримки ПРООН, Проєкту USAID «Економічна підтримка Східної України» та Данської ради у справах біженців здійснювалася робота з надання грантів для розвитку мікро-, малого та середнього бізнесу в області. Загалом цими організаціями профінансовано реалізацію 150 проєктів загальною вартістю 30,7 млн грн. Крім того, Європейським Союзом через Німецький банк розвитку KfW наприкінці 2019 р. розпочато проєкт з надання кредитів та фінансової підтримки ММСБ. У грудні 2019 р. відібрано один проєкт загальною вартістю 1,4 млн грн, за яким банком надано кредит у сумі 1,1 млн грн.

3. Розвиток освіти, відновлення інфраструктури закладів медицини і освіти.

У рамках реалізації заходів з енергозбереження Північною екологічною фінансовою корпорацією (NEFCO) в області завершені роботи з капітального

ремонту та термомодернізації закладів освіти, охорони здоров'я, вуличного освітлення у містах Бахмут, Вугледар, Добропілля, Дружківка, Мирноград, Слов'янськ. Упродовж реалізації проєктів встановлені металопластикові вікна, замінені зовнішні двері на енергоефективні тощо. Загальна вартість робіт склала 4,0 млн євро.

У напрямку «Підтримка переміщених вищих навчальних закладів» було розпочато два проєкти за підтримки Європейського Союзу загальною орієнтовною вартістю 10 млн євро [6].

У 2019 р. було створено Український гуманітарний об'єднаний фонд при ООН, він став 18-м спеціальним фондом, який створено для надання необхідної допомоги людям, які страждають від стихійних лих та збройних конфліктів. Такий фонд дозволяє донорам – урядам, міжнародним та неурядовим організаціям акумулювати кошти для здійснення гуманітарної допомоги в тих випадках, коли неможливо безпосередньо фінансувати програми через відсутність відповідних механізмів підзвітності. Тільки у 2018 р. на ці цілі в ООН було зібрано понад 950,2 млн дол. Оперативну діяльність фонду забезпечує відділ гуманітарного фінансування (HFU).

Під час дослідження визначено зовнішні та внутрішні чинники підвищення ефективності використання МТД (див. рисунок).

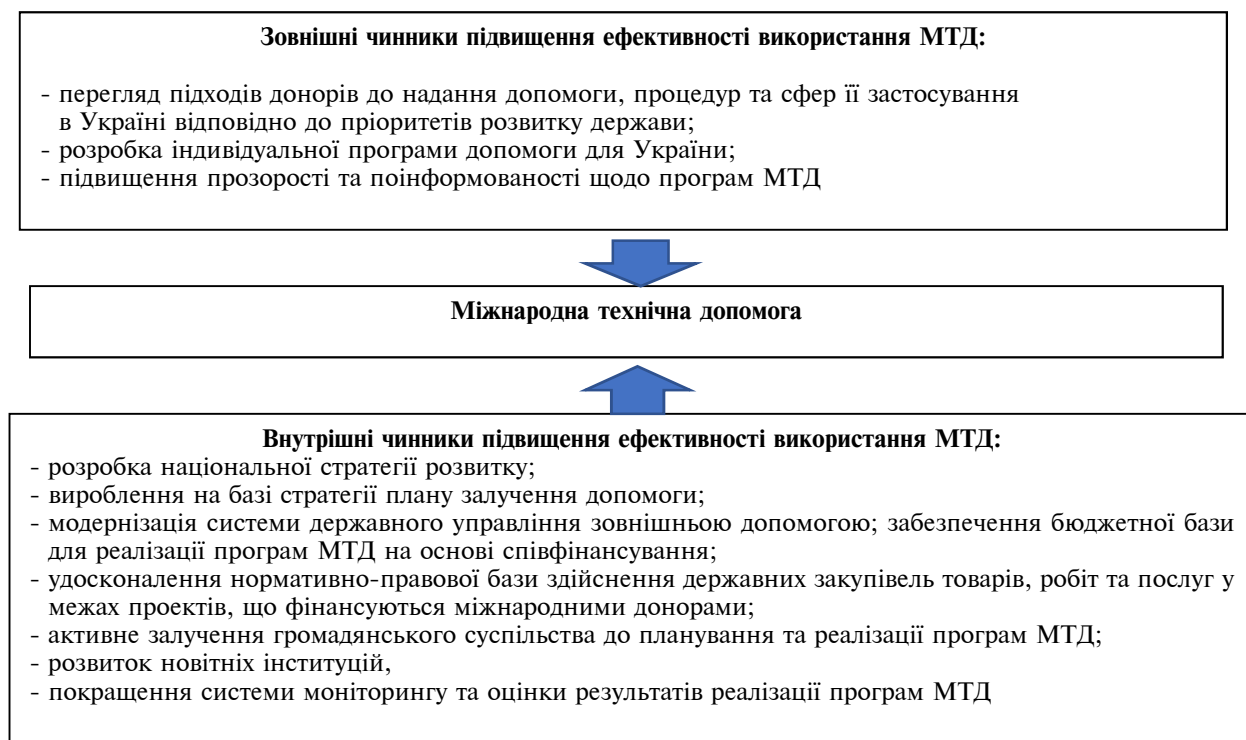

Рисунок. Чинники підвищення ефективності МТД

Складено з урахуванням джерел [7; 8;9].

Під час дослідження було визначено наявність наступних проблем із наданням і використанням МТД:

- недосконалість стратегічного планування надходжень МТД;

- недостатній рівень координація діяльності між донорами та реципієнтами МТД;

- неузгодженості МТД із задачами, стратегіями і пріоритетами соціально-економічного розвитку України, завданнями сталого розвитку;

- недосконалість нормативно-правового механізму отримання і використання МТД;

- відсутність ефективного моніторингу та оцінки використання МТД;

- брак повноцінної статистичної інформації в розрізі фінансових пропозицій, відбору виконавців та реципієнтів, використаних коштів, результатів моніторингу та аудиту;

- відсутність прозорості у використанні МТД. Портал економічного та соціального відновлення, який створено Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України фактично не дозволяє здійснювати моніторинг проєктів, контроль за витратою коштів МТД [7];

- відсутність узгодженості в керівництві роботою за проєктами МТД. Як приклад неузгодженості дій можна навести факт блокування діяльності Цільового фонду багатьох партнерів (Ukraine Multi-Partner Trust Fund). Цей фонд створено за фінансовою підтримкою Канади і Швеції, які надали по мільйону доларів, з метою акумулювання всієї МТД на актуальні цілі відновлення і розбудову миру;

- неефективне використання коштів МТД.

Здійснивши аналіз надання міжнародної допомоги на відновлення Донецької області, можливо надати загальні рекомендації стосовно вдосконалення цього процесу (складено з урахуванням [1; 7]). Міжнародну технічну допомогу необхідно здійснювати на засадах:

1. Узгодження:

- МТД у відповідності із національними, регіональними та місцевими стратегіями; пріоритетами та завданнями відновлення Донецької області від наслідків військового конфлікту;

- діяльності донорів та реципієнтів МТД у процесах підготовки технічних завдань проєктів, контролю та моніторингу здійснення МТД.

2. Вдосконалення:

- методів управління МТД (процесів планування, бюджетування, контролю і моніторингу, розрахунку всіх видів ефективності – соціальної, екологічної, економічної від використання МТД);

- нормативно-правової основи здійснення МТД шляхом прийняття Закону України «Про міжнародну технічну допомогу», в якому будуть визначені види та форми МТД, визначені конкретні механізми управління цим процесом.

- 3. Врахування в Державному бюджеті України ресурсів міжнародної технічної економіки як можливих джерел фінансування соціально-економічного розвитку країни, внесення зміни до Бюджетного кодексу України, зокрема визначення всіх форм МТД.

- 4. Впровадження механізму співфінансування МТД і програм відновлення.

Висновки. Проаналізовано здійснення проєктів міжнародної технічної допомоги для відновлення Донецької області від наслідків військового конфлікту. Розроблено загальні рекомендації стосовно вдосконалення надання міжнародної технічної допомоги на засадах узгодженості, вдосконалення процесів планування, бюджетування, контролю і моніторингу, розрахунку всіх видів ефективності; прийняття Закону України «Про міжнародну технічну допомогу».

Список використаних джерел

1. Беззубко Б. І., Беззубко Ю. І. Міжнародна технічна допомога для України. *Галицький економічний вісник*. 2020. №3. С. 210-216.

2. Антонюк К. І., Антонюк Д.А., Бухаріна Л.М., Шишкіна В.О. Дуалізм міжнародної технічної допомоги в контексті соціального, фінансово-економічного розвитку та безпеки споживання в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. Т. 1, № 28. С. 462-471.

3. Стратегія розвитку Донецької області на період до 2027 року. URL: <https://dn.gov.ua/ua/projects/strategiya-rozvitku-doneckoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku>.

4. Інформація щодо міжнародної технічної допомоги, що надається Україні за результатами проведеного Мінекономрозвитку моніторингу проєктів за 2018 рік. Київ: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2019. 68 с.

5. В ООН заснували Об'єднаний фонд гуманітарної допомоги Україні. URL: <https://hromadske.ua/posts/v-oon-zasnuvali-obyednaniy-fond-gumanitarnoyi-dopomogi-ukrayini>.

6. Міжнародні партнери профінансували 150 грантових проєктів на Донеччині. *Голос України* від 30.03.2020 р. URL: <http://www.golos.com.ua/news/111458>.

7. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <https://portal.mtot.gov.ua/ua/zvit>.

8. Кістерський Л. Л., Липова Т. В. Міжнародна технічна допомога: шляхи підвищення ефективності: монограф. Київ: [б. в.], 2010. 240 с.

9. Братко І. В. Правове регулювання міжнародної технічної допомоги: стан, тенденції та перспективи розвитку: монограф. / за ред. А. І. Дмитрієва; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі, Ін-т міжнар. відносин Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Одеса: Фенікс, 2011. 248 с.

References

1. Bezzubko B. I., Bezzubko Yu. I. (2020). Mizhnarodna tekhnichna dopomoha dlia Ukrainy [International technical assistance for Ukraine.]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician Economic Bulletin*, 3, pp. 210-216 [in Ukrainian].

2. Antoniuk K. I., Antoniuk D. A., Bukharinoin L. M., Shyshkina V. O. (2019). Dualizm mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy v konteksti sotsialnoho, finansovo-ekonomichnoho rozvytku ta bezpeky spozhyvannia v Ukraini [Dualism of international technical assistance in the context of social, financial and economic development and consumer security in Ukraine]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky – Financial and credit*

activities: problems of theory and practice, Vol. 1, No. 28, pp. 462-471 [in Ukrainian].

3. Stratehiia rozvytku Donetskoi oblasti na period do 2027 roku [Development strategy of Donetsk region for the period up to 2027]. Retrieved from <https://dn.gov.ua/ua/projects/strategiya-rozvitku-doneckoyi-oblasti-na-period-do-2027-roku> [in Ukrainian].

4. Informatsiia shchodo mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy, shcho nadaietsia Ukraini za rezultatamy provedenoho Minekonomrozvytku monitorynhu proektiv za 2018 rik [Information on international technical assistance provided to Ukraine based on the results of the Ministry of Economic Development project monitoring for 2018]. (2019). Kyiv, Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine [in Ukrainian].

5. V OON zasnuvaly Obiednanyi fond humanitarnoi dopomohy Ukraini [The United Nations has established a Joint Fund for Humanitarian Aid to Ukraine]. Retrieved from <https://hromadske.ua/posts/v-oon-zasnuvali-obyed-nanij-fond-gumanitarnoyi-dopomogi-ukrayini> [in Ukrainian].

6. Mizhnarodni partnery profinansuvaly 150 hran-tovykh proektiv na Donechchyni Holos Ukrainy vid 30.03.2020 r. [International partners financed 150 grant projects in Donetsk Voice of Ukraine from March 30, 2020]. Retrieved from <http://www.golos.com.ua/news/111458> [in Ukrainian].

7. Ministerstvo z pytan reintehratsii tymchasovo okupovanykh terytorii Ukrainy [Ministry of Reintegration of the Temporarily Occupied Territories of Ukraine]. Retrieved from [Shttps://portal.mtot.gov.ua/ua/zvit](https://portal.mtot.gov.ua/ua/zvit) [in Ukrainian].

8. Kisterskyi L. L., Lypova T. V. (2010). Mizhnarod-na tekhnichna dopomoha: shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti [International technical assistance: ways to increase efficiency]. Kyiv [in Ukrainian].

9. Bratko I. V. (2011). Pravove rehuliuвання mizhnarodnoi tekhnichnoi dopomohy: stan, tendentsii ta perspektyvy rozvytku [Legal regulation of international technical assistance: status, trends and prospects of development]. Odesa, Feniks [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.07.2020

Формат цитування:

Беззубко Ю. І. Міжнародна допомога відновленню Донецької області. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2 (39). С. 186-189. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).186-189](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).186-189)

Bezzubko Yu. I. (2020). International Assistance for Reconstruction of Donetsk Region. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2 (39), pp. 186-189. doi: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).186-189](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).186-189)